

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДУ «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ВИЩОЇ
ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»
РЕГІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ ЦЕНТР БНАУ**

**Матеріали
міжнародної науково-практичної конференції**

**АГРАРНА ОСВІТА ТА НАУКА:
ДОСЯГНЕННЯ, РОЛЬ, ФАКТОРИ РОСТУ**

**«Інноваційні технології в агрономії, землеустрої,
лісовому та садово-парковому господарстві»**

30 жовтня 2020 року

Біла Церква
2020

УДК 378:63:001(063)

Організаційний комітет:

Даниленко А.С., академік НААН, д-р екон. наук, ректор університету, голова оргкомітету.

Варченко О.М., д-р екон. наук, професор, проректор з наукової та інноваційної діяльності, заступник голови оргкомітету.

Новак В.П., д-р біол. наук, професор, перший проректор.

Димань Т.М., д-р с.-г. наук, професор, проректор з освітньої, виховної та міжнародної діяльності.

Іщенко Т.Д., канд. пед. наук, директор ДУ "НМЦ вищої та фахової передвищої освіти".

Хахула В.С., канд. с.-г. наук, доцент, декан агробіотехнологічного факультету.

Панченко Т.В., канд. с.-г. наук, доцент, координатор НТТМ агробіотехнологічного факультету.

Качан Л.М., канд. с.-г. наук, доцент, завідувача відділом аспірантури та докторантури.

Ластовська І.О., канд. с.-г. наук, начальник відділу наукової та інноваційної діяльності.

Олешко О.Г., канд. с.-г. наук, доцент, начальник редакційно-видавничого відділу, відповідальний секретар.

«Інноваційні технології в агрономії, землеустрої, лісовому та садово-парковому господарстві»: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 30 жовтня 2020 року. Білоцерківський НАУ. 51 с.

Ел. адреса: <http://science.btsau.edu.ua/>

БНАУ©2020

ПАНЧЕНКО Т.В., ФЕДУРЮК Ю.В., кандидати с.-г. наук

ПАНЧЕНКО М.Т., магістрант

Білоцерківський національний аграрний університет

panchenko.taras@gmail.com

ДИНАМІКА ЗАПАСІВ ПРОДУКТИВНОЇ ВОЛОГИ ЗА СІВБИ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ПІСЛЯ ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ РІЗНОЇ СКОРОСТИГЛОСТІ В ЦЕНТРАЛЬНОМУ ЛІСОСТУПУ УКРАЇНИ

Одержання високої урожайності пшениці озимої суттєво залежить від розміщення її після добрих попередників. Вони повинні забезпечувати нормальний осінній розвиток озимини, надійну її перезимівлю і створити умови для забезпечення високої урожайності. Основні вимоги до попередника пшениці озимої це наявність достатньої кількості доступної вологи в орному шарі ґрунту для проростання насіння і кушення рослин, можливість створення оптимальної щільності з дрібногрудочковою будовою орного шару ґрунту та вирівняною поверхнею поля, відсутність бур'янів, наявність доступних елементів мінерального живлення. За сучасних реалій вибору попередників ці вимоги для рослин можна забезпечити лише частково.

Ключові слова: пшениця озима, попередник, кукурудза на зерно, запаси продуктивної вологи в ґрунті.

Серед попередників після яких висівається пшениці озимої в сучасних реаліях провідне місце належить нажалі не найкращим: пшениця озима, соняшник, кукурудза на зерно, ячмінь ярий (озимий). Пересів по зерновим озимим попередникам веде до зниження урожайності більше ніж на 20 % порівняно з горохом на зерно, гірчицею білою та ріпаком озимим [1]. Наш погляд зменшення ролі сівозміни та сівба пшениці озимої по незадовільним попередникам призводить до низької валової урожайності на рівні 41,1–37,3 ц/га (2017–2018 рр.) [2].

Кукурудза на корм яка вважалася добрим попередником для пшениці озимої суттєво втратила актуальність у зв'язку з зменшенням поголів'я худоби. Якщо у 1990 році площа під даною культурою становила 4637 тис. га. то у 2019 вона скоротилася майже у 18 разів і становить 257,7 тис. га [2]. В зв'язку з обмеженим вибором попередників пшеницю озиму все частіше висівають після ранньостиглих гібридів кукурудзи на зерно.

Строки збирання суттєво залежать від скоростиглості гібридів кукурудзи. Обробіток ґрунту під пшеницю озиму проводили по мірі збирання попередника. За вирощування гібридів ДН Пивиха, Brevant P8409 залишається ще незначний відрізок часу для підготовки ґрунту до сівби. Сівбу пшениці встигли провести у кінці вересня, що для даної зони є пізніми оптимальними строками. За вирощування гібриду Моніка 350 МВ сівба інколи затягувалася до кінця третьої декади жовтня, це суттєво впливало на розвиток рослин і за такої пізньої сівби рослини входили в зиму нерозкущеними і фазі 1–2 листків. Це на наш погляд суттєво вплинуло на продуктивне кушення пшениці озимої. Час збирання попередника і обробку ґрунту істотно впливає на водний режим ґрунту (табл. 1).

Аналіз запасів продуктивної вологи у 0–20 та 0–100 см шарах, показує, що її кількість зменшується після попередників, чим пізніше забирається попередник, тим менше залишається доступної вологи до часу сівби пшениці озимої. Особливо чітко така закономірність проявляється в посушливі роки.

Таблиця 1 – Динаміка запасів продуктивної вологи перед сівбою пшениці озимої, 2013–2016 рр.

№	Гібрид кукурудзи	2013 р.		2014 р.		2015 р.		2016 р.		Середнє	
		Шар ґрунту									
		0–20	0–100	0–20	0–100	0–20	0–100	0–20	0–100	0–20	0–100
1.	ДН Пивиха (ФАО 200)	22,1	60,5	28,2	75,3	22,9	58,7	20,4	58,3	23,4	63,2
2.	Brevant P8409 (ФАО 260)	18,2	53,3	25,1	70,8	19,8	55,5	19,0	55,2	20,5	58,7

3.	Моніка 350 МВ (ФАО 350)	15,6	49,8	21,4	60,6	15,7	47,9	14,3	44,6	16,8	50,7
----	----------------------------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Кількість доступної вологи для проростання насіння сортів пшениці озимої після збирання гібриду кукурудзи ДН Пивиха (ФАО 200) майже у всі роки досліджень була достатньою для отримання повних та дружніх сходів то після гібридів Brevant P8409 (ФАО 260), Моніка 350 МВ (ФАО 350) спостерігався дефіцит доступної вологи особливо у роки з посушливими місяцями серпнем та вереснем. Це призводило до затримки сходів і рослини пшениці, як правило, проростали тільки після дощу. Кількість доступної вологи залежно від строків збирання попередників в середньому коливається у 0–20 см шарі в межах 22–39 %, а у 0–100 см шарі ґрунту в межах 15,7–24,7 %.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Change of yield and baking qualities of winter wheat grain depending on the year of growing and predecessor in the central forestry of Ukraine / T. Panchenko et al. EurAsian Journal of BioSciences Eurasia J Biosci. Vol. 1. 2019. P. 1107–1112.
2. Прокопенко О.М. Рослинництво України (Crop production of Ukraine). Статистичний збірник 2018 (statistical yearbook). Державна служба статистики України. Київ 2019. 220 с.

УДК 633.174:631.5

ПРАВДИВА Л.А., канд. с.-г. наук

Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН

ОСОБЛИВОСТІ РОСТУ ТА РОЗВИТКУ РОСЛИН СОРГО ЗЕРНОВОГО ЗАЛЕЖНО ВІД СПОСОБУ СІВБИ НАСІННЯ

Наведено результати досліджень щодо особливостей росту і розвитку рослин сорго зернового залежно від способу сівби насіння. Досліджено, що високі біометричні показники рослини сорго формували за сівби насіння з шириною міжрядь 45 см та густотою стояння 200 тис. шт./га.

Ключові слова: сорго зернове, сорти, густина стояння рослин.

Сорго зернове є однією з найбільш вагомих продовольчих, кормових і енергетичних культур, й відповідно характеризується широким ареалом культивування в світі [1, 2, 3, 4].

Завжди сорго зернове вирощували як сировину для виготовлення харчових продуктів та використання в кормовиробництві. Останнім часом сорго зернове розглядається як енергетична культура, яка є сировиною для виробництва біопалива (біоетанолу та твердого палива) [5]. Тому оптимізація елементів технології вирощування сорго зернового та вивчення культури є актуальним.

Вибір найбільш раціональних способів сівби сорго повинен базуватися на біологічних особливостях культури, ґрунтово-кліматичних умовах, кількості вологи в ґрунті, освітленні, господарського призначення сівби та можливості широкого застосування механізації [6, 7].

Густина стояння рослин визначає продуктивність сільськогосподарських культур, але дані по відношенню до оптимальної густоти стояння сорго цукрового – суперечливі [8].

Метою досліджень було встановити вплив способу сівби насіння сортів сорго зернового на ріст і розвиток рослин в умовах Правобережного Лісостепу України.

Дослідження проводились впродовж 2016–2020 років в умовах Білоцерківської ДСС ІБКІЦБ НААН України. В досліді вивчались сорти (*фактор А*): Дніпровський 39, Вінець; ширина міжрядь (*фактор В*): 1) 15 см; 2) 45 см; 3) 70 см; густина стояння рослин (*фактор С*): 150 тис. шт./га; 200 тис. шт./га; 250 тис. шт./га.

За результатами досліджень встановлено, що в середньому по досліді найкраще рослини сорго зернового формували надземну масу і продуктивність за ширини міжрядь 45 см та густоти стояння 200 тис. шт./га.

Висота рослин на цьому варіанті у сорту Дніпровський 39 становила 137,3 см та у сорту Вінець 121,8 см. Діаметр стебла рослин сортів сорго в досліді в середньому був у межах від 1,0 до 1,7 см. За найбільшої густоти діаметр стебел був найменшим.

ЗМІСТ

Грабовський М.Б., Городецький О.С., Павліченко К.В. Формування продуктивності кукурудзи на силос залежно від рівня мінерального живлення.....	3
Панченко Т.В., Федорук Ю.В., Панченко М.Т. Динаміка запасів продуктивної вологи за сівби пшениці озимої після гібридів кукурудзи різної скоростиглості в Центральному Лісостепі України.....	5
Правдива Л.А. Особливості росту та розвитку рослин сорго зернового залежно від способу сівби насіння.....	6
Городецький О.С., Коваленко Р.В. Вплив кількості міжрядних розпушувань ґрунту на продуктивність буряка цукрового в умовах ФГ «Расавське» Кагарлицького району Київської області.....	7
Горновська С.В. Особливості біології та шкідливість кравчика-головача (<i>Lethrus apterus</i> Lachm.) в агроценозах Лісостепу.....	8
Мамчур Т.В., Любич В.В. Гербарні збори роду пшениця (<i>Triticum</i> L.) у фондах Наукового гербарію Уманського національного університету садівництва (УМ).....	10
Поляков В.І., Карпук Л.М. Структурні показники врожаю кукурудзи залежно від елементів технології вирощування.....	12
Дрига В.В., Кравченко Ю.А., Доронін В.А. Якість насіння проса прутноподібного (<i>Panicum virgatum</i> L.) залежно від строку його зберігання.....	13
Примак І.Д., Панченко О.Б., Панченко І.А. Зміна фітосанітарного стану агрофітоценозів короткоротаційної сівозміни за різних систем основного обробітку чорнозему типового середньосуглинкового.....	15
Лозінський М.В., Устинова Г.Л., Філіцька О.О. Фенотипова і генотипова мінливість маси зерна основного колосу в різних за скоростиглістю сортів пшениці м'якої озимої.....	17
Шубенко Л.А., Шох С.С. Вступ сортів ожини у товарне плодоношення.....	19
Сабадін В.Я. Істочники цінних ознак для селекції ячменя ярового.....	21
Сич З.Д., Кубрак С.М. Тенденції розвитку сучасного овочівництва в Україні.....	22
Глеваський В.І., Куянов В.В. Природні умови формування високого врожаю цукрових буряків.....	24
Філіпова Л.М., Мацкевич В.В., Мацкевич О.В. Перспективи розмноження мигдалю <i>in vitro</i>	26
Хрик В.М., Кімейчук І.В. Природне поновлення ялини європейської на яружно-балкових системах Овруччини.....	28
Левандовська С.М., Хрик В.М. Видова різноманітність живого надґрунтового покриву полезахисних лісових смуг Білоцерківського національного аграрного університету.....	30
Лозінська Т.П. Селекція ліщини в Україні.....	33
Сидоренко С.В. Управління зоною пригнічення лісових смуг: ефективні методи комбінованого режиму ведення господарства.....	34
Олешко О.Г., Масальський В.П. Типологічні риси спеціалізованих громадських парків.....	36
Роговський С.В., Малина І.В. Сучасний асортимент видів і культиварів, що використовують для формування рокарію.....	39
Струтинська Ю.В., Поліщук В.В. Морфологічна класифікація культивованих представників роду <i>Prunus</i> L. для подальшого використання в моносадах України.....	41
Крупа Н.М. Ландшафтно-композиційний аналіз дендрологічного парку Клесівського лісництва – перлини топіарного мистецтва України.....	43
Рубець А.М., Демещук В.А. Щоб менше «заорювати» грошей у ґрунт.....	45
Комаров Д.Ю. Безпілотні літальні апарати та їх використання.....	47
Gudkova N., Sushko A. Brief view in the development of agricultural sector: space information technologies.....	48